

Løsningen på klimautfordringene er rotete, den er millioner av puslespillbrikker

Av Ragnhild Batseba Ødegaard Skaugen, Stipendiat ved Institutt for samfunnsvitenskap, UiT Norges arktiske universitet

De siste tre dagene vært en emosjonell og intellektuell berg og dalbane.

Det er overveldende å være til stede klimatoppmøtet i Dubai. Her samles nesten hundre tusen mennesker som alle arbeider med klima i en eller annen form. De er flydd inn fra alle verdens land, og haster fra sted til sted på en enorm campus, kledd opp i dress, sommerkjoler og folkedrakter. Det er tusen steder du bør være til enhver tid, metervis med køer og for mange neonlys.

Verden har en enorm stor jobb å gjøre dersom vi skal nå 1,5 graders målet, og begrense skade fra klimaendringene. På toppmøtet forhandles det om hvordan vi må endre samfunnet for å få det til. Omfanget av konferansen viser hvor kompleks den oppgaven er. Det handler om å finne tekniske løsninger, endre økonomiske og juridiske systemer, følge prosessen fra internasjonale og nasjonale målsetninger til gjennomføring på lokalt nivå, og passe på at omstillingen skjer på en rettferdig måte.

I år er første året klimakonferansen inkluderer "Global Stocktake". Det er et verktøy for å føre regnskap over hvordan vi ligger an med tanke på å nå målene i Paris-avtalen. Det viser fremdrift på temaene klimatilpasning, virkemidler for iverksetting av tiltak og reduksjon av klimagasser. Alle land skal levere data over sine utslipp til regnskapet, og det blir slått sammen for å vise det globale utslippet. Verktøyet skal hjelpe verdenssamfunnet å justere målsetningen for klimaarbeidet. Det skal etableres en syklus der man hvert femte år gjør regnskap og to år etter det setter nye og mer ambisiøse mål for utslippsreduksjon.

Kurvene peker oppover. Det er økte utslipp av drivhusgasser, økt forbruk, økt produksjon.

Selv om klimatoppmøtet startet med en god nyhet om at det skal etableres et fond for å kompensere utviklingsland for tap og skade, er summene som til nå er forpliktet forsvinnende små i det store bildet. Totalt er det til nå forpliktet 700 millioner dollar. Det tilsvarer 7,6 milliarder kroner, eller omtrent like mye

som økningen i formuen til laksearving Gunnar Witzøe det seneste året. Status til nå gir ikke grunn til å se lyst på fremtiden.

En av de første dagene på konferansen dro jeg på et foredrag med [overskriften Al Gore and Climate Trace Unveil Game-Changing Greenhouse Gas Emissions Inventory](#). Ingen mer info, ingen kø for å komme inn, skrint oppmøte i salen - er det dette som skal endre spillet? Han lanserte prosjektet ClimateTrace. De har samlet data fra satellittbilder, infrarød stråling, AIS (som vi ble kjent med etter Helge Ingstad-forliset), tidligere estimer, tekstanalyse, data fra markedet om produksjon og selskaper, og målinger av CO2 og andre forurensere. De har brukt kunstig intelligens til å analysere informasjonen. Fruktene fra arbeidet er et kraftig geografisk verktøy som viser utslipp fra alle anlegg i verden. Komplette med metadata.

Verktøyet kan supplere og utfordre mangelfull selvrapporing i Global Stocktake. Det er basert på åpne kilder, og du kan finne informasjon på alle utslippskilder i verden(!). Det at verktøyet viser frem den faktiske utslippskilden, gjør at verktøyet også fungerer til å synliggjøre selskapene som forurenser på en helt annen måte enn summen av utslippene i et land eller globalt. På en morgenbrief i den norske paviljongen, fortalte forskningssjef på Cicero, Steffen Kalbakken, at Norge mener staten kan forplikte seg til å stanse investeringer i olje og gass-utvinning i utlandet.

På spørsmål om hva det betyr for Equinor sine investeringer i utlandet, var svaret at det ikke vil bli påvirket. Equinor er et privat selskap og gjør som selskapsstyret selv vil. Det tydeliggjør at i klimapolitikken er det ikke bare nasjonalstatene som er parter, de store selskapene er mektige aktører som må ansvarliggjøres.

I kartløsningen kan du zoome inn på ditt hjemsted og se hva som er utslippskildene der. For eksempel viser verktøyet at Tromsø flyplass Langnes slapp ut 114 437 tonn CO₂e₁₀₀ i 2022 og Strandvegen rensanlegg 1 952 tonn CO₂e₁₀₀. På den måten endrer verktøyet utslippene fra noe abstrakt, fra tall vi kan flytte på i et regnskap og snakke om med patos i høytidelige møterom, til det fysiske utslippet som vi kan se, lukte og føle.

Det viser sammenhengen mellom vår egen bakgård og verdens utslipp. UiT sin paviljong på COP har fokusert på rettferdig omstilling i Arktis, og i forskningen ser vi på denne koblingen. Hva som skjer når de overordnede målsetningene skal bli til praktiske prosjekter og få konsekvenser for det

stedet vi bor? Jeg forsker på hvordan kommunene jobber med klimaomstilling.

Hvordan de balanserer klimahensyn mot andre mål i kommunen og inkluderer innbyggerne i omstillingen. Sammen med kommunene prøver vi å finne metoder som kan utfordre forestillingen om hva som er nødvendig og mulig omstilling i lokalsamfunnet. Mye handler om måten vi snakker sammen, og hvilken kunnskap innbyggere og bedrifter har om situasjonen. I denne sammenhengen kan et så tilgjengelig og enkelt verktøy bli nyttig. Verktøyet er åpent for alle å bruke, og er et virkemiddel for både å konkretisere og demokratisere klimaproblemet.

Etter foredraget fortalte jeg oppglødd om prosjektet til en norsk klimaforsker. Han svarte "ja, men det kommer nye verktøy for å overvåke utslipp hele tiden", og jeg fortalte videre om hvor omfattende det var, "alt fra USA er stort". Kanskje er det for lett å bli revet med når vestens klimakeiser står der med sine nye klær. Jeg tror jeg ble engasjert fordi prosjektet viste så mye overskudd og vilje. Det viser at motivasjonen fortsatt er til stede. Klart vi skal få det til, vi trenger bare de riktige verktøyene!

I tillegg til det globale regnskapet, er det knyttet spenning til hva som vil bli sagt i forhandlingene om fossilt brennstoff. Tidligere har partene blitt enige om å fase ut kull, men olje og gass har ikke blitt omtalt i klartekst. Vil partene gjøre det i disse forhandlingene? Vil de klare å bli enige om en formulering som inkluderes i avtaleteksten? Skal olje og gass fases ned? Skal det fases ut?

På dette temaet har Norge til nå vært en tohodet og taus gigant. Vår utenriksminister Espen Barth Eide leder forhandlingene om utslippsreduksjon, på samme tid er Norge en stor eksportør av klimagassutslipp. Retorikken Norge har anført om reduksjon av olje og gass har vært at vi er den reneste produsenten i verden, og at vi derfor bør levere så lenge det er behov for det.

Vår posisjon blir lagt merke til. På foredraget med Al Gore ble Norge nevnt i samme vending som De Forente Arabiske Emirater, USA og Kina som eksempler på land som nå bør sees i kortene på utslippene våre. Han ba oss ikke bli avledet av skinnende objekter som karbonfangst- og lagring og skogplantingsprogrammer. Det som må til for å bremse utslippene er å stanse produksjonen av olje og gass. Derfor var det oppløftende å høre Eide si at vi faktisk er nødt til å snakke om utfasing av olje og gass som energikilde.

I en samtale i den norske paviljongen om utbygging av mer kapasitet på strømmettet, sa han at vi ikke bare kan snakke om supplering med fornybar energi, men om substitusjon. Hvis vi bare legger til, vil den totale etterspørselen øke. Vi må erstatte en energiform med en annen. Utsagnet hentyder at vi ikke kan vente til at etterspørselen av norsk olje og gass synker organisk, vi må faktisk styre etterspørselen. Det blir spennende å se hvilken posisjon Norge tar i forhandlingene den siste uka.

Som det kanskje kan leses mellom linjene i denne teksten har de siste tre dagene vært en emosjonell og intellektuell berg og dalbane. Fra vi kan redde verden, til nei, det kan vi nok ikke. Fra hvorfor er jeg her, til alt blir klart og betydelig, vent, der mistet jeg tråden igjen. Jeg må minne meg selv på at det ikke finnes én elegant løsning på dette problemet. Løsningen er rotete, den er millioner av puslespillbrikker. Noen større enn andre.